

i Oslo. Eg oppfatar han som ei kritisk røyst i debatten om kva kunnskap og viten er og korleis den fungerer i vår tid. I si siste bok oppsummerer han mykje av sitt seinare forfattarskap i form av eit redigert utval av artiklar, bokessays og føredrag skrivne dei siste 15 åra. Boka er redigert i sju deler etter stikkorda Vitenspolitikk, Ondskap, Rettsvesen, Fengsel, Psykiatri, Kriminologi og Politikk. Dei fleste artiklane er bokmeldingar utgitt i idéhistoriske tidsskrift. Boka har ingen spesifikk litteraturliste eller stikkordregister.

Det er alltid engasjerande å lese Schaanning. Han kvir seg ikkje for å gå inn i aktuelle og kontroversielle tema, han har originale og overraskande perspektiv på mange saker, og han er klar i sine konklusjonar. Det er tydeleg at Schaanning er inspirert av Michel Foucaults forfattarskap. Som Foucault er Schaannings metode å avsløre «de vitensdisiplinene som foreligger ... ved å føre dem ut på glattisen, ut på farlige veier, usikker grunn, der man kanskje ikke føler seg så sikker, men hvor det dermed av desto større grunn skulle være mulig å se nye ting på nye måter» (s. 45). Han er opptatt av å fortelle historia åt vitskapan, og gjerne historia om korleis sentrale aktørar presenterer seg sjølv. Han raljerer over psykiatrien og psykiatriens måte å forstå på («personlig har jeg gått med selvmordstanker siden jeg gikk i ungdomsskolen» s. 236), og levnar psykiatrien generelt lite ære. Om Treholt-saka hevdar han at alt snakk om rettstryggleik må vere reint hykleri. Så lenge rikets tryggleik påstås å stå på spel, er domstolane verjelaust overlatt til fortolkningane til dei mektige.

Bjugn-saka kommenterer han i lys av hekseprosessane. I begge saker stod livsviktige saker på spel: Å trygge barns velferd, og å bli kvitt djevelens reiskapar. Begge aktverdige føremål sett med samtidas augo. Problemet er at dess meir livsviktig saka er, dess meir leitar ein etter mogelege teikn på avvik.

Schaanning ivaretar eit av dei viktigaste vitskaplege og akademiske ideala, nemleg alltid å vere kritisk. I tråd med dette er det også naturleg å møte analysane hans med eit kritisk blikk. Eg har ikkje kapasitet til å «avsløre» avsløraren Schaanning. Tvert om blir eg fasinert av hans retorikk. Likevel meiner eg at hans systematiske kritiske blikk har sine manglar, i alle fall dersom ein skal lese han som rettesnor for praksis. Han har omsorg for «systemets tapere» (s. 329). Det trur eg mange med han har, utan å trekke same konklusjonar av den grunn.

Schaanning seier sjølv i innleiinga at eit ideal for han har vore å gi lesaren «en lyst eller nytelse når han eller hun leser teksten». Langt på vei har han lukkast i det.

John Nessa

Institutt for samfunnsmedisinske fag

Universitetet i Bergen

Fremragende om fødselshjelp

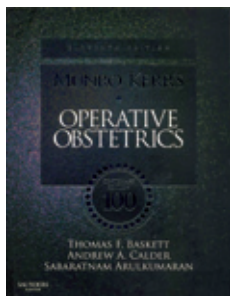
Baskett TF, Calder AA, Arulkumaran S, red.

Munro Kerr's operative obstetrics

11. utg. 341 s, ill. Edinburgh: Saunders

Elsevier, 2007. Pris GBP 60

ISBN 978-0-7020-2746-8

Monro Kerr har i 100 år vært et begrep i praktisk fødselshjelp. Det forteller mye om den status John Munro Kerr (1868–1960) lærebok har, at 100 år etter første utgave av *Operative midwifery* markeres jubileet med en 11. utgave, 25 år etter forrige. Jeg har i mange år gledet meg over verkets personlige stil og praktiske opplegg. Det var derfor med forventning jeg åpnet den nye utgaven.

Fødselshjelp er på mange måter et helt annet fag i dag enn det var da forrige utgave kom i 1982. Avansert ultralydteknologi, intrapartal overvåking, neonatalmedisin og indikasjonsstillingene for de forskjellige operative prosedyrer har forandret fagfeltet radikalt. Men forløsningsmetodene er faktisk de samme, endringene har vært overveiende kvantitative. Verken i kunnskapen om fødselens mekanikk eller forløsningshåndgrepene er det skjedd store endringer. Forløsning med tang og vakuumpump, fremhjelp ved setefødsel og keisersnittet utføres prinsipielt likt. Kunnskap erverves som før gjennom øvelse og lesing. I moderne lærebøker fyller dette imidlertid mindre og mindre, og det har ikke vært lett å finne gode fremstillinger av håndverksviden i faget. Det har de tre forfatterne konsentrert seg om å endre. De er pragmatikere og tar f.eks. ikke stilling i diskusjonen om hvordan barnet skal komme til verden fra seteleie, de nevner diskusjonen etter Hannah og medarbeideres publisering av Term Breech Trial, men nøyer seg med å peke på at «caesarean section for the term breech has become a standard of care in many hospitals». Deretter viser de hvordan mor forløses når barnet ligger i seteleie.

Boken lever opp til forgjengerne. Mens de tidligere utgaver var innbundne, «tradisjonelle» håndbøker, har denne en annen design og stil. Det er korte kapitler, fremstillingen er gitt i et kortfattet, presist språk, og illustrasjonene er betydelig bedre enn før. Av og til kunne man ønske seg noen flere ord, litt større tegninger. En annerledes CTG-tolkning, slik den i dag benyttes ved

kardiotokografi med ST-analyse (STAN), eller ikke fullt så positive ord om den fødende på alle fire ved skulderdystosi kunne også stå på en ønskeliste. Men det ville vært foruroligende hvis ikke teksten av og til egget til diskusjon.

Dette er en utgave der det er lett å ty til superlativene. Det er en av de få bøker om fødselshjelp jeg vil anbefale å lese fra perm til perm. Det var en glede å gjøre det. Forløsningsfilosofien tar for gitt kunnskap om anatomi og fysiologi, og det preger fremstillingen. Men dette er også en bok å slå opp i, den er lett å orientere seg i og registrert er god.

Velvalgte sitater fra fagets pionerer krydrer teksten. Her får Kielland og Løvset all den oppmerksomhet de fortjener. I referanselistene finnes både Bakketeigs arbeid fra 1981 om preterm fødsel, Rasmussen og medarbeideres fra 1996 om abruptio placentae og Engelsen og medarbeideres om peripartal hysterektomi.

Boken er et funn som ikke bare sykehusbibliotekene, men den enkelte lege på fødeavdelingen bør anskaffe. Den er forhåpentlig også en inspirasjon til å lese og tenke gjennom andre fremstillinger av fødselshjelpens praktiske aspekter.

Per E. Børdahl

Kvinneklinikken

Haukeland Universitetssjukehus

En god følgesvenn på barneavdelingen

Bjørnstad T, Bergan T.

Sykehusboka

190 s, ill. Oslo: Aschehoug & Rikshospitalet, 2007. Pris gratis

ISBN 978-82-03-24952-5

Målgruppen er pasienter ved landets barneavdelinger. Slik stoffet er presentert, bør leseren være lesekyndig og ha lurt på hvordan det er å ha en kjæreste. Taran Bjørnstad er forfatter og Tone Bergan illustratør. 16 barn som har ligget på Rikshospitalet er bidragsytere. Boken vil i løpet februar/mars 2008 bli tilgjengelig for barn i alle norske sykehus.

Dette er tenkt å være en strukturert dagbok/arbeidsbok. Leseren oppfordres til å gjøre boken til sin egen, skrive i den hvordan de har det, og hvem de tenker på. Barnet (6–14 år) har strukturert plass til å skrive hvem de er, og om relasjoner hjemme. Oppdelingen av boken er tilpasset

et litt lengre opphold på en barneavdeling, men kan sannsynligvis også fungere meningsfullt ved kortere innleggelses.

Første del omhandler normal anatomi og fysiologi. Forfatterne kobler anatomisk og fysiologisk beskrivelse med plass for leserens opplevelser, tanker og følelser. For eksempel beskrives hjertet over fire sider. Første side gir en nøktern beskrivelse av hjertes anatomi og funksjon. På side 2 er det en snittegning av hjertet i litt over naturlig størrelse. Hjerterommene gir plass til hjertesaker, hjertevenner, et hemmelig rom, samt rom for hva du nå ellers vil fylle hjertet ditt med. På side 3 viser forfatterne at deres hjerte kan se ut som en elefant, og leseren oppfordres til å tegne hva deres eget hjerte kan bli.

Det er et avsnitt for loggføring av hendelser på sykehuset. Her er det plass til flere notater om undersøkelser og hva som skal undersøkes, om hvor mye man gruer seg, og om hvor ekle/vonde de var. Et annet tema er sprøytebarometeret. Innimellom er det rikelig plass til å skrive ned hva man lurer på, og hva man vil spørre om. Leseren får gjette på hvorfor legen er forsinket, og det er en egen side med overskriften «Vente-statistikk».

Et eget avsnitt heter «Meg + tankene mine», med sitater fra andre barns nedskrevne tanker. Avsnittet gir rikelig layout-messig stimulans til beskrivelse og refleksjon. Det gjelder det meste av innholdet. Så langt jeg kan bedømme treffer forfatterne målgruppen barn i lesedyktig alder. Boken er lansert med brask og bram. Det synes jeg den fortjener!

Anders Bærheim

Institutt for samfunnsmedisinske fag
Universitetet i Bergen

Lærebok for legfolk om død og sorg

Haarløv W.

Den tomme stol

Om døden og det at miste. En bruksbok. 232 s.
København: Schönberg, 2008. Pris DKK 199
ISBN 978-87-570-1713-7

Forfatteren er psykoterapeut med egen praksis for både enkelt-pasienter og par. Hun har også skrevet skjønnlitterære bøker og fagbøker. Denne boken handler om «hvordan vi som mennesker i vår tid kan leve med døden i våre liv». Det er en personlig bok som

bygger på hennes egne verdier, opplevelser og erfaringer – ikke en vitenskapelig bok. Men den har likevel karakter av en fullstendig lærebok skrevet for alminnelige mennesker som rammes av sykdom, ulykker, død og sorg. Det er tydelig at hun også bygger på en omfattende lesing. De sju kapitlene, dekker hele dette store feltet på en systematisk måte. For eksempel har hun underkapitler om sykdom og død i forskjellige aldersgrupper. Sorg er en viktig del av boken, både egen og andres sorg, og – ikke minst – hvordan man snakker med medmennesker i sorg. Budskapet er at det er viktigere å lytte enn å snakke. Overfladisk trøst av typen: «Tiden leger alle sår», gjør alt verre.

Det kommer stadig bøker om døden, omsorgen ved livets slutt, sorg og sorgarbeid. Denne bokens styrke er at forfatteren skriver naturlig og godt og at den dekker hele feltet. Skulle jeg peke på noen svakheter, mangler det en alfabetisk liste over alle referansene, teksten mangler ofte referanser og det er ikke noe sakregister. Men dette er mer formelle svakheter som ikke svekker helhetsvurderingen, nemlig at dette er en meget god bok om et viktig og vanskelig emne.

Mye av stoffet vil være kjent for leger, men jeg tror mange leger vil finne materiale om legfolks forhold til alvorlig sykdom og død som de ikke har tenkt på. Dessuten kan dette være en god bok å anbefale pårørende å lese, og den egner seg også for sorggrupper.

Peter F. Hjort
Blommenholm

Mangelfullt om selvet

Volmer F.

The self

212 s. Bergen: Fagbokforlaget, 2007.

Pris NOK 349

ISBN 978-82-450-0653-7

Fred Vollmer er professor i psykologi ved Universitetet i Bergen. Denne boken er delvis basert på hans tidligere publiserte artikler.

Vollmers tema er selvet. Et enormt tema som selvsagt ikke kan drøftes fyllestgjørende på 212 små sider med

stor skrift. Første utfordring for forfatteren er derfor å begrunne sin avgrensning. Han gjør dette med referanse til sin viktigste inspirasjonskilde som er Ragnar Romme-

tveits bok *Ego i moderne psykologi* fra 1958 (1). Foreliggende bok er ment å være en videreføring eller oppdatering av Rommetveits verk. Allerede i dette utgangspunktet foreligger det et betydelig og ikke diskutert problem. Rommetveit drøftet egobegrepet. Denne boken omhandler selvet. Dette er ikke synonyme begreper. Innenfor psykoanalysen foregikk det en heftig debatt i årene 1975–2000 om egopsykologi versus selvpsykologi og relasjonell psykoanalyse. Denne debatten er fraværende i denne boken og leseren får et ukorrekt innrykk av at ego og selv referer til det samme.

Forfatterens eksplisitte hensikt er å «presentere og diskutere, og lære fra psykologiske og filosofiske teorier som representerer tre forskjellige tilnæringsmåter for å forstå selvet: først den narrative måten, dernest den psykologiske (realistiske) måten, og til slutt den psykoanalytiske måten» (s. 11). Den narrative tilnærmingen er representert ved Dennett, Schafer, Schechtman og McAdams. Den psykologisk-realistiske måten er representert ved Locke, James, Parfit, Neisser og Harré. Den psykoanalytiske måten er representert ved Winnicott, Kohut, Stern og Mitchell. Vollmer redegjør svært kort for selvteoriene til disse forfatterne, kommenterer dem og sammenlikner dem. I et kort konkluderende kapittel bringer han inn sin egen handlings-teori og presenterer så helt til slutt hva han mener «selvet» er. Denne essensialistiske definisjonen blir stående som en ublemmatisert finale. Det kommenteres ikke at han ender opp med en definisjon som er radikalt annerledes enn Rommetveits ego. Og fremfor alt savner denne anmelderen en diskusjon av en slik essensialistisk definisjon i forhold til en representasjonell definisjon av selvet.

Det er uklart hvem som er målgruppen for denne boken. Den presenteres som et essay og er skrevet på engelsk. Studenter egner den seg ikke for. Dertil er forfatterne som omtales og deres teorier for løselig presentert. Denne anmelderen savner grundigere redegjørelse for de omtalte personene og teoriens kontekst.

Hovedproblemet med denne boken er sannsynligvis at den er for lite bearbeidet i forhold til de artiklene den bygger på. Innenfor spesialiserte fagtidsskrifter har Vollmer sikkert synspunkter det er verdt å lytte til. Men løstrevet fra en slik diskurs blir dessverre hans bidrag hengende i luften.

Sigmund Karterud

Avdeling for personlighetspsykiatri
Ullevål universitetssykehus

Litteratur

1. Rommetveit R. *Ego i moderne psykologi*. Oslo: Universitetsforlaget, 1958.